

שיח ושיג בפרשה

" דָּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבֹו תִקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי: " (תרומה כה-ב)

כתב בעל המחבר עונג לשבת זכרונו לברכה: "ויקחו לי, משלי, ממה שאני נתתי, ולא מגנבה ומגזלה חס ושלום, אלא תרומה, תרומה" אותיות מותר שיהיה מן המותר. אמרו חכמי המוסר כי זאת הפרשה מדברת בענין התורה והצדקה, בענין הצדקה הפסוק אומר: "וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב וכסף ונחשת" (כה, ג'), זה שלושה דברים תלויים בלב האדם. זהב יש בן אדם הנותן מרצונו הטוב, גם משתדל שיתנו אחרים. וכסף מבחינת אדם שנותן כי כך צווה. נחושת זה הדרגה הירודה ביותר עד שאינו נידחק לפינה לפינה אינו תורם וגם לשם שמים. חשובה מצוות צדקה, שכל הנותן צדקה כאילו מלוה להקב"ה, כביכול עוזר לו לזון את עולמו כדכתיב: "מלכה ה' חונן דל". (משלי יט, יז) והקב"ה משלם לו כפלי כפליים. וגם אם אין באפשרותנו לתת צדקה אז אפשר לתת חיוך ושיחה חיובית אם לחיצת יד כמתנת ידו גם זה ניקרא צדקה. כמו כן נאמר: "מלבד עלת הבקר" (במדבר כח, כג)

"מלבד": ראשי תיבות: מלוה לעני בשעת דחקו. לומר לך: אדם העושה זאת כאילו הקריב עולת הבוקר. ביום שנברא אדם הראשון, אמר הקב"ה למלאכים: בואו ונגמול חסד עם האדם. שעל מידה זו העולם עומד. ואמר הקב"ה: חביבה גמילות חסדים יותר מעולות וזבחים. שנאמר: "כי חסד חפצתי, ולא זבח" (הושע ו' ו'). וגמילות חסדים אפשר לעשות בין לעשיר בין לעני, בין לגדול ובין לקטן ובין לחיים ובין למתים. פעם אחת בשנת בצורת כשלא ירדו גשמים גזרו הרבנים על תענית ציבור. אמר הרב- בניי: התמלאו רחמים אלו על אלו (דהיינו לדאוג למחסור העניים) וגם הקב"ה מתמלא עליכם רחמים. אצל ר' נתן מצ'רנוביל: היה ידוע שאדם עני יכול לשהות עמו שעה ארוכה ולשיח את כל אשר בליבו בעוד שעם העשירים היה מקצר ביותר. שאלוהו פעם לפשר הדבר, ענה להם שהרי כך דרכו של הקב"ה שנאמר "כי יעמד לימין אביון להושיע" (תהילים קט, לא) ונאמר "מרום וקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדבאים: ". (ישעיה נז, טו)

ישראל לסגולתו

סגלה לפריחה בעור

יתבונו בספורו של נעמן שר צבא מלך ארם שפרכה בו צרעת כמובא בספר "מלכים" (מלכים ב' פרק ה') והוא בשביל שנתגאה וזחה עליו דעתו, שכן הוא זה אשר במלחמת ישראל וארם ירה לתמו בקשת במלך אחאב והמיתו, ובשל כך העלהו מלך ארם לגדלה, וכינו שנתגאה נצטרע, ובביתו היתה נערה קטנה שנשבתה מישראל, והיתה לפני אשת נעמן, ואמרה לגברתה, יש נביא בישראל שיש בכוחו לאספו ולרפאתו מצרעתו וכשנכנע ושמע לעצת הנביא נתרפא מצרעתו, ומכיון שעצם האמונה שהקב"ה הוא המכה והוא החובש זה שמביא רפואה לךך יאמר הפסוקים דלהלן המורים שרפואת האדם - מה'. ויראה ישועות בנגעי עור ואף שהרפואה היום קשה בהם, שכן הבוטח בה' ובישועתו יראה פלאים.

ואלו הם הפסוקים שיקראם בכונה ובאמונה (מלכים ב', פרק ה', פסוקים א-טו):

ונעמן שר- צבא מלך- ארם היה איש גדול לפני אדניו ונשא פנים כי-בו נתן-ה' תשועה לארם והאיש היה גבור חיל מצרע. וארם יצאו גדודים וישבו מארץ ישראל נערה קטנה ותהי לפני אשת נעמן. ותאמר אל-גברתה אחלי אדני לפני הנביא אשר בשמרון אז יאסף אתו מצרעתו. ונבא ונגד לאדניו לאמר כזאת וכזאת דברה הנערה אשר מארץ ישראל ויאמר מלך- ארם לך- בא ואשלחה ספר אל- מלך ישראל וילך ויקח בנדו עשר ככרי- כסף וששת אלפים זהב ועשר חליפות בגדים. ונבא הספר אל- מלך ישראל לאמר ועתה כבוא הספר הזה אליך הנה שלחתי אליך את- נעמן עבדי ואספתו מצרעתו. והי בקרא מלך- ישראל את- הספר ויקרע בגדיו ויאמר האלקים אני להמית ולהחיות כי- זה שלח אלי לאסף איש מצרעתו כי אך- דעו- נא וראו כי- מתאנה הוא לי. והי כשמע אלישע איש- האלקים כי- קרע מלך- ישראל את- בגדיו וישלח אל- המלך לאמר למה קרעת בגדיך יבא- נא אלי וידע כי יש נביא בישראל. ונבא נעמן בסוסיו וברכבו ויעמד פתח- הבית לאלישע. וישלח אליו אלישע מלאך לאמר הלך ורחצת שבע- פעמים בירדן וישב בשרך לך וטהר. ויקצף נעמן וילך ויאמר הנה אמרתי אלי יצא ועמד וקרא בשם- ה' אלהיו והניף ידו אל- המקום ואסף המצרע. הלא טוב אמנה ופרפר נהרות דמשק מכל מימי ישראל הלא- ארחץ בהם וטהרתי ויפו וילך בחמה. ויגשו עבדיו וידברו אליו ויאמרו אבי דבר גדול הנביא דבר אליך הלא תעשה ואף כי- אמר אליך רחץ וטהר. וירד ויטבל בירדן שבע פעמים כדבר איש האלהים וישב בשרו כבשר נער קטן וטהר. וישב אל- איש האלהים הוא וכל- מחנהו ונבא ויעמד לפניו ויאמר הנה- נא ידעתי כי אין אלהים בכל- הארץ כי אם- בישראל ועתה קח- נא ברכה מאת עבדך (מלכים ב', פרק ה', פסוקים א-טו). -הרב יעקב ישראל לוגאסי

אמת

יט. השקר מעכב את הישועה, כי השקר מגלה עוונותיו, כדי שלא יושיעו לו.

עמדתי ואתבונן בענין תלמיד חכם העומד לצאת למסור שיעור תורה לרבים, ובאו לו אורחים לביתו, ואין בבית מי שיטפל וידאג להם, האם מותר לו לבטל שיעור תורה של רבים כדי לדאוג לאורחיו, או לא.

הנה ראה ראיתי להרב אהבת איתן בחידושיו לשבת (שם) שהקשה, כיצד אמרו שהכנסת אורחים גדולה כהשכמת בית המדרש, והרי מצות הכנסת אורחים כלולה במצות גמילות חסדים, והשקמת בית המדרש כלולה במצות תלמוד תורה, ותנן במסכת פיאה "ותלמוד תורה כנגד כולם", דהיינו שלימוד תורה חשוב יותר מגמילות חסדים המוזכר שם במשנה.

וכתב לתרץ, שכל אותן מצוות שמוזכרות במשנה בפיאה, שאדם אוכל פרותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לעולם הבא, הם מצוות שהן טובות לשמים ולבריות, אבל מצוות שהן טובות רק לשמים [כגון תפילין וכדומה], אינו אוכל פירותיהן בעולם הזה. ולפי זה מה שאמרו במשנה "ותלמוד תורה כנגד כולם", על כורחך איירי שהוא טוב לבריות, כגון שמלמד לאחרים, וכמו שאמרו בסוכה (מט:): הלומד תורה ומלמדה לאחרים, זהו תורה של חסד. ועל זה אמרו גדולה הכנסת אורחים כהשכמת בית המדרש. ע"כ. וכן כתב שם הרב עיון יעקב.

משהו לנשמה

מבחן ההכנעה

המעשה דלהלן התרחש בעיר חולון, וכל מי ששמעה של הפרשה הגיע לאוזניו, הזדעזע, בראותו שיש אלוקים בישראל, ויש דין ויש דיין, והאדם לא יכול לעשות כל שליבו חפץ.

המעשה התרחש אצל אדם שהזמין נגר לביצוע עבודה בביתו. הנגר היה איש מקצוע מעולה, שעשה את עבודתו באופן משובח במיוחד. הוא קיבל מבעל הבית את מפתח הדירה, והורשה להכנס ולבצע את עבודתו, למרות שאיש לא היה בבית.

באחד מימי העבודה, לאחר שהנגר כבר הלך לביתו, מופיע בעל-הבית אצל הנגר ובפיו טענה חמורה:

על השלחן בפרוזדור, היה מונח תכשיט יקר של רעייתי, ויש לי עדים שהוא היה מונח שם הבוקר. כיון שאיש מבלעדיך לא נכנס לדירה, אנחנו חושדים שאתה הוא הגנב, ותובעים להשיב לנו את התכשיט היקר.

למרות שהנגר הכחיש את הטענה הזו מכל וכל, המשיך בעל הבית לתובעו, ומשהנגר סירב לשלם, תבעו לבית המשפט. והנה, למרות שידענו מזה כבר, שהערכאות שלהם רחוקות מאוד מלשפוט

על פי מידת הצדק, התפלאו רבים לשמוע 'פסק דין' שטותי כל כך, שעל סמך העדים שראו באותו בוקר את התכשיט מונח בפרוזדור, חייב בית המשפט את הנגר לשלם לבעל הבית את מלוא מחירו של התכשיט בסך 70000 שקלים. עוול כפול ומכופל נעשה בכך לנגר. ראשית, לא ניתן בקלות להשיג את הסכום הנ"ל, במיוחד כשמדובר באדם יגיע כפיס, העובד קשה למלאכתו. שנית, פרסומו של פסק הדין בציבור, ירחיק ממנו את כל הלקוחות, ואף אחד לא ירצה כבר לעבוד עם הנגר ההוא שנודע כגנב שפל, שהרהיב עוז לשלוח ידו בתכשיט היקר.

השלב השני בפרשה היה שהנגר לקח את הדברים לליבו, ונפטר. אבל הסיפור עוד לא נגמר. כמעט ולא התחיל..

מספר ימים לאחר פטירתו של הנגר, פותחת אשתו של בעל הבית הנ"ל את הכספת, ומוצאת שם את התכשיט היקר ההוא! מן הסתם שכחה האשה שהיא עצמה הכניסה לשם את התכשיט, ולכן היו בטוחים היא ובעלה שהנגר הוא הגנב. עכשיו התברר למפרע, שכל האשמות שהוטחו בו, היו האשמות שווא האשה הצטערה מאוד על מה שקרה, והתייעצה עם רב מסוים בשאלה מה ניתן לעשות עתה כדי לתקן את הדבר על פי דין תורה. הרב הציע לה לקחת מנין אנשים, לעלות על קברו של הנגר, ולבקש מחילה על כל מה שעשו לו.

האשה הסכימה להצעה, אולם בעלה התנגד לכך, בטוענו שכאשר תתפרסם בקשת המחילה שלו על הקבר, הדבר עלול להתפרש אצל אנשים בצורה שלילית, ולכן סירב לבקש מחילה.

עכשיו הגיע השלב האחרון בפרשה. לא עברו ימים ספורים ובני משפחתו של מזמין העבודה ישבו גם הם 'שבעה' על פטירתו של בעל הבית, שהוציא את נשמתו באופן פתאומי, ושבק חיים לכל חי.

לבד מהמסקנה ההחלטית היוצאת מכאן שיש דין ויש דיין, צריך ללמוד מסיפור זה לקח נוסף, והוא, מה שכתוב בשל"ה הקדוש, שלפעמים נגזר על האדם דין מוות רח"ל, אבל הסגורים בשמים שנבראו מזכויותיו ומעשיו הטובים, התחננו בעדו שיתנו לו נסיון נוסף. ואכן, הסניגורים פעלו את פעולתם, ובשמים הוחלט לתת לאדם זה נסיון נוסף, ואם יעמוד בו ירחמו עליו ויבטלו את גזר הדין.

אם היה בעל הבית הנ"ל מכניע את יצרו, ועולה על קברו של הנגר, יתכן שהיו מרחמים עליו מן השמים. כיון שלא עשה זאת, גזרו עליו את פסק הדין החמור מכל.

בדרך כלל, אומר השל"ה, מביאים על אדם כזה נסיון בדמות עני המגיע אליו ומבקש צדקה בדרך לא נימוסית, והוא מוציא את האדם מדעתו. למרות שקיבל צדקה, הוא בא ומבקש שנית, ושלישית,

ואינו מסתפק במה שנותנים לו. ואז, אומר השל"ה, בוחנים את האדם האם אכן ייצא מדעתו, ויתרגז על העני, או למרות הדחיה הטבעית שיש לו מעני כזה, הוא ירחם עליו ויכניע את יצרו.

לכן, דוקא כאשר אנחנו נתקלים בעני כזה, שהתנהגותו באמת עלולה להוציא כל אדם נורמלי מדעתו, צריך להבין שיתכן מאוד ששלחוהו מן השמים כדי לנסותנו האם נתגבר על טבע מידותינו, ונתייחס אליו בסלחנות, ועל ידי כך יבטל גזר הדין שאולי נגזר עלינו רח"ל.

חשוב לזכור את הדבר גם באשר למגביות הנערכות חדשות לבקרים בבתי הכנסיות,

כאשר אנשי הצדקה המסורים והמופלאים עוברים מבית כנסת אחד למשנהו ומנסים להמיס את לב הקהל בדבריהם המעוררים, כדי להקים קרן צדקה ליתומים.

לפעמים עולה מחשבה בדעתו של אדם, בנוסח 'כמה כבר אפשר לבוא ולבקש? כמה? כמה?

האם מאן דהוא מעלה במחשבתו שבארנקיהם של בני תורה יש כסף ללא גבול?

ויש מקרים שבגין המחשבות הללו מחליט האדם שלא לתת יותר!

הוא מתמרד בדעתו נגד גבאי הצדקה, ומגיע להחלטה שיגמרנו. אי אפשר יותר. הפעם אני כבר לא נותן כסף. וצריך הוא לדעת שבהחלטה זו יתכן שהוא חורץ את גזר דינו, רחמנא ליצלן.

(“ברכי נפשי”).